

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету

« » 10 2025
Т.О. Коломєць

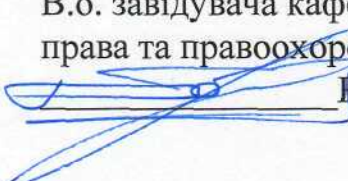
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВА, СВОБОДИ Й ОBOB'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА
підготовки бакалаврів
денної форми здобуття освіти

Освітньо-професійна програма Математика
Спеціальності Е7 Математика
Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика

ВИКЛАДАЧ: Рябчинська Олена Павлівна, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри кримінального права та
правоохоронної діяльності

Протокол №3 від 24.10. 2025 р.
В.о. завідувача кафедри кримінального
права та правоохоронної діяльності
 Роман Бараннік

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 Марина Гречнева

2025 рік

Зв'язок з викладачем (викладачами):

Сезн ЗНУ повідомлення:

Телефон: (066) 720-26-28

E-mail: ryabchinskaya.olen@gmail.com

Кафедра: кримінального права та правоохоронної діяльності, V корпус, ауд.106

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Права, свободи й обов'язки людини і громадянина» забезпечує формування цілісного уявлення про міжнародно-правові та національні стандарти визначення прав і свобод людини та громадянина в Україні на сучасному етапі державотворення.

У межах цієї дисципліни студенти знайомляться з: основами загальної теорії прав людини і громадянина та їх міжнародними стандартами, з вихідними засадами конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні, окремими групами цих прав, юридичними гарантіями реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, конституційними обов'язками та гарантіями їх виконання.

Дисципліна спирається на положення Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Конвенцію про захист прав і основоположних свобод людини, міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Конституцію України та інші міжнародні та національні акти, що стосуються прав і свобод людини і громадянина.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток поглиблених знань та умінь, необхідних для опанування здатності реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського вільного демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Програма курсу розроблена відповідно до вимог освітніх стандартів, сучасного законодавства та міжнародних зобов'язань України у сфері забезпечення прав людини.

Основна мета вивчення дисципліни — надати здобувачам системні знання про правові основи забезпечення прав і свобод людини і громадянина на міжнародно-правовому та національному рівнях.

Завдання дисципліни:

- формування системи теоретичних знань про права і свободи людини і громадянина та їх змістовне наповнення;
- ознайомлення з засадами формування та реалізації державної політики в сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- розвинути навички аналізу міжнародно-правових актів та законодавства України в сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- сформувати критичне мислення щодо проблем реалізації окремих прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- сприяти формуванню правової обізнаності та правої освіти, зокрема набуттю знань, умінь та навичок у сфері права, формування поваги до закону та прав людини;

Оволодіння навчальною дисципліною сприятиме суттєвому підвищенню загального рівня підготовки студентів спеціальності Е7 Математика, розвитку аналітичних здібностей, удосконаленню володіння компетентностями, що забезпечить у подальшому їх належний професійний рівень.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Права, свободи й обов'язки людини і громадянина
Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова
Семестр	2-й
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість годин	90
Лекційні заняття	18
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	16
Самостійна робота	56
Консультації	<i>особисті – вівторок з 15:00 до 16:00, V корпус, ауд. 106; дистанційні – ZOOM, за попередньою домовленістю. Запис на консультації: Moodle (приватні повідомлення)</i>
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
ЗК-13 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК-14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК-15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та	Пояснювально-ілюстративні (лекції, демонстрації), проблемні (аналіз та вирішення ситуаційних задач (кейсів), інтерактивні, інформаційно-комунікаційні, методи самостійної діяльності студентів (підготовка, пошук та аналіз інформації, виконання індивідуальних	Поточний контроль: виступ на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота, тестування; Підсумковий контроль за кожним змістовним модулем–тестування), Підсумкова атестація – залік Добір балів –

ведення здорового способу життя ЗК-16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. Програмні результати навчання РН-2 Розуміти правові, етичні та психологічні аспекти професійної діяльності.	завдань, самостійна робота.	можливість для здобувачів, які пропустили заняття з поважних причин показати отримані знання.
---	------------------------------------	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вихідні засади прав людини і громадянина та їх конституційного правового статусу

Тема 1. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини

Поняття та класифікація основних прав людини. Уявлення про права людини: ретроспективний аспект. Сучасна концепція громадянських і політичних прав. Загальна декларація прав людини. Застосування Конвенції про захист прав людини та основних свобод Європейським судом з прав людини. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на національну юридичну практику.

Тема 2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні: вихідні засади

Поняття та елементи конституційно-правового статусу людини і громадянина. Принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина. Межі прав та свобод людини і громадянина. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у розділі I Конституції України. Окремі засадничі положення щодо конституційно-правового статусу людини і громадянина, що містяться у розділі II Конституції України. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства.

Змістовний модуль 2

Окремі групи прав і свобод людини і громадянина та їх гарантії

Тема 3. Фізичні та особистісні права і свободи.

Фізичні права: право на життя; право на свободу і право на особисту недоторканність; на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; безпечне довкілля; на приватну власність; право на соціальний захист; право на житло та ін. Особисті права і свободи: право на повагу до гідності людини; на свободу думки і слова; на захист від втручання в особисте та сімейне життя; право на недоторканність житла та іншого володіння і право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Тема 4. Політичні, економічні та культурні (гуманітарні) права та свободи.

Політичні права: право на громадянство, свобода пересування і право на вільний вибір місця проживання, свобода зборів, мітингів, походів та демонстрацій та інші права. Економічні права та свободи: право на підприємницьку діяльність; право на працю та на відпочинок, право на участь у професійних спілках, право на страйк. Культурні (гуманітарні) права: право на освіту; свобода творчості, на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності, право користуватися культурною спадщиною.

Змістовний модуль 3

Тема 5. Юридичні гарантії реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Поняття, система і види гарантій реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина. Право знати свої права і обов'язки. Право на правову допомогу і свобода вибору захисника своїх прав. Право захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань і засоби його реалізації. Право на відшкодування шкоди, заподіяної державою. Право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Право на судовий захист прав і свобод людини і громадянина. Право на звернення до міжнародних установ і організацій. Юридична відповідальність правопорушників як гарантія реалізації прав і свобод людини і громадянина.

Змістовний модуль 4

Людина і громадянин як суб'єкт конституційних обов'язків.

Тема 6. Конституційні обов'язки людини і громадянина України та гарантії їх виконання.

Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні. Обов'язки людини за Конституцією України. Обов'язки громадянина за Конституцією України. Спеціальні обов'язки іноземців та осіб без громадянства за Конституцією України. Гарантії виконання конституційних обов'язків.

Тема 7. Права людини, що виникають у разі її притягнення до юридичної відповідальності за невиконання конституційних гарантій.

Право не підлягати відповідальності за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення. Право не бути двічі притягнутим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. Право не виконувати незаконний наказ. Право на захист від обвинувачення. Право не давати показання або пояснення щодо себе членів сім'ї чи близьких родичів. Права людини, яку затримано або заарештовано. Права засудженої людини.

4. Структура навчальної дисципліни

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Права, свободи й обов'язки людини і громадянина

Вид заняття / роботи	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
		о/д.ф.	
Лекція 1	Тема 1: Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини	2	1 тиждень
Практичне заняття 1	Тема 1: <i>Перелік питань:</i> 1.Поняття та класифікація основних прав людини. 2.Уявлення про права людини: ретроспективний аспект. 3.Сучасна концепція громадянських і політичних прав. 4.Загальна декларація прав людини. 5. Застосування Конвенції про захист прав людини та основних свобод Європейським судом з прав людини. 6.Вплив рішень Європейського суду з прав людини на національну юридичну практику.	2	2 тиждень
Самостійна робота	Тема 1: <i>Питання для розгляду:</i> 1.Що таке гідність людини? Як вона співвідноситься з правами людини? 2.Які ви знаєте основні «покоління» прав людини? 3. Коли започатковано формування сучасної концепції громадянських та політичних прав людини? 4. Якими європейськими стандартами прав людини має послуговуватися Україна? 5. Нормативно-інституційна система ООН, спрямована на реалізацію положень Загальної декларації прав людини	6	
Лекція 2	Тема 2: Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні: вихідні засади	2	3 тиждень
Самостійна робота	Тема 1: <i>Питання для розгляду:</i> 1.Що таке конституційно-правовий статус людини та конституційно-правовий статус громадянина? З чого складаються ці явища і як вони співвідносяться між собою? 2.У чому полягає принцип невідчужуваності і непорушності прав людини? 3.Що означає звуження змісту прав і свобод людини і громадянина та звуження їх обсягу? 4.Чи можуть бути певні підстави обмеження прав і свобод людини і громадянина передбачені підзаконними актами? 5. Яку роль відіграє Конституційний суд України у	6	

	роз'ясненні та застосуванні конституційних засад правового статусу людини та громадянина?		
Практичне заняття 2	Тема 1: Перелік питань: 1.Поняття та елементи конституційно-правового статусу людини і громадянина. 2.Принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина. 3.Межі прав та свобод людини і громадянина. 4 Конституційно-правовий статус людини і громадянина у розділі I Конституції України. 5. Окремі засадничі положення щодо конституційно-правового статусу людини і громадянина, що містяться у розділі II Конституції України. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства.	2	4 тиждень
Лекція 3	Тема 3: Фізичні та особистісні права і свободи.	2	5 тиждень
Самостійна робота	Тема 3: <i>Перелік питань для розгляду:</i> 1. Що становить зміст права на життя? Чи може бути в Україні застосовано смертну кару? 2. У чому полягає відмінність права на свободу і права на особисту недоторканність? 3. У чому полягає право на житло і як воно співвідноситься з правом на недоторканність житла? 4. Що означають катування, а також жорстоке поводження, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження з людиною? 5. Що охоплюється змістом свободи думки і слова, світогляду і віросповідання?	6	
Практичне заняття 3	Тема 3: <i>Перелік питань:</i> 1. Право на життя; 2. Право на свободу і право на особисту недоторканність; 3. Право на свободу думки і слова; 4. Право на захист від втручання в особисте та сімейне життя; 5. Право на недоторканність житла та іншого володіння і право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.	2	6 тиждень
Лекція 4	Тема 4: Політичні, економічні та культурні (гуманітарні) права та свободи.	2	7 тиждень
Самостійна робота	Тема 4: <i>Питання для розгляду:</i> 1. Які права включає в себе право на	6	

	громадянство? 2. У чому особливості правового статусу біженців в Україні? 3. Що включають в себе свобода пересування і право на вільний вибір місця перебування? 4. Що є змістом права на участь в управлінні державними справами? 5. Що є змістом права на звернення? Які види звернень громадян існують? 6. У чому полягає конституційне право на освіту?		
Практичне заняття 4	Тема 4: <i>Перелік питань:</i> 1. Поняття політичних прав. 2. Право на громадянство 3. Право на свободу пересування і право на вільний вибір місця проживання, 4. Право на підприємницьку діяльність; п 5. Право на працю та на відпочинок, 6. Право на участь у професійних спілках, право на страйк.	2	8 тиждень
Лекція 5	Тема 5: Юридичні гарантії реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина.	2	9 тиждень
Самостійна робота	Тема 5: <i>Перелік питань для розгляду:</i> 1. Яким чином в Україні гарантується право на правову допомогу і свобода вибору захисника прав? 2. Які вам відомі не заборонені законом засоби самозахисту прав і свобод від порушень і протиправних посягань? 3. Який встановлено порядок звернення до Уповноваженого Верховної ради України з прав людини? 4. Які підстави та порядок звернення громадян України до Європейського суду з прав людини? 5.	6	
Практичне заняття 5	Тема 5: <i>Перелік питань:</i> 1. Поняття, система і види гарантій реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина. 2. Право знати свої права і обов'язки. 3. Право на правову допомогу і свобода вибору захисника своїх прав. 4. Право захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань і засоби його реалізації.	2	10 тиждень

	5.Право на відшкодування шкоди, заподіяної державо.		
Лекція 6	Тема 5: Юридичні гарантії реалізації та захисту конституційних прав і свобод	2	11 тиждень
Самостійна робота	Тема 5: <i>Перелік питань для розгляду:</i> 1. Чи мають право суди відмовляти людині у прийнятті до судового розгляду заяви чи звернення? 2. Які види юридичної відповідальності за порушення прав і свобод людини і громадянина передбачені в Україні? 3. Охарактеризуйте принцип рівності громадян перед законом та судом? 4. В якому порядку відшкодовується матеріальна шкода, заподіяна внаслідок вчинення правопорушення щодо людини? 5. В якому порядку відшкодовується моральна шкода, заподіяна внаслідок вчинення правопорушення?	6	
Практичне заняття 6	Тема 5: Юридичні гарантії реалізації та захисту конституційних прав і свобод 1.Право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. 2.Право на судовий захист прав і свобод людини і громадянина. 3.Право на звернення до міжнародних установ і організацій. 4.Юридична відповідальність правопорушників як гарантія реалізації прав і свобод людини і громадянина.	2	12 тиждень
Лекція 7	Тема 6: Конституційні обов'язки людини і громадянина України та гарантії їх виконання.	2	13 тиждень
Самостійна робота	Тема 6: <i>Перелік питань для розгляду:</i> 1. Що таке конституційні обов'язки людини і громадянина? 2. Які обов'язки людини передбачені Конституцією України? 3. У чому полягає обов'язок не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей? 4. Не виконувати явно злочинні розпорядження та накази – це право чи обов'язок людини? 5. Чи є обов'язок захищати Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність України загальним для усіх громадян і в чому проявляється така загальність?	6	

Практичне заняття 7	Тема 6: <i>Перелік питань:</i> 1.Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні. 2.Обов'язки людини за Конституцією України. 3.Обов'язки громадянина за Конституцією України. 4.Спеціальні обов'язки іноземців та осіб без громадянства за Конституцією України. 5.Гарантії виконання конституційних обов'язків.	2	14 тиждень
Лекція 8	Тема 7: Права людини, що виникають у разі її притягнення до юридичної відповідальності за невиконання конституційних гарантій.	2	15 тиждень
Самостійна робота	Тема 7: <i>Питання для розгляду:</i> 1.Що означає зворотня дія закону в часі? 2.Що означає конституційне положення про те, що юридична відповідальність особи має індивідуальний характер? 3.Що є змістом права на презумпцію невинуватості? 4. У чому полягає право на захист від обвинувачення?	6	
Практичне заняття 8	Тема 7: <i>Перелік питань:</i> 1.Право не підлягати відповідальності за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення. 2.Право не бути двічі притягнутим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. 3.Право не виконувати незаконний наказ. 4.Право на захист від обвинувачення. 5.Право не давати показання або пояснення щодо себе членів сім'ї чи близьких родичів. 6.Права людини, яку затримано або заарештовано. 7.Права засудженої людини.	2	16 тиждень
Лекція 9	Тема 7. Права людини, що виникають у разі її притягнення до юридичної відповідальності за невиконання конституційних гарантій.	2	17 тиждень
Самостійна робота	Тема 7. <i>Перелік питань до розгляду:</i> 1. Які права має людина, яку затримано або заарештовано? 2. Яка специфіка прав засудженої людини? 3. Вкажіть норми Конституції України, які визначають допустимі законом обмеження прав засудженої особи?	8	

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид поточного контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
Поточний контроль				
Практичне заняття №1	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	5
Практичне заняття №2	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, тестування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	10
Практичне заняття №3	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	5
Практичне заняття №4	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, тестування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	10
Практичне заняття №5	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення	Опитування, тестування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння	5

	ситуаційних задач тощо	дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	
Практичне заняття № 6	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, тестування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	10
Практичне заняття №7	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, тестування, контрольні роботи, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	5
Практичне заняття №8	практичні: нормативно-правовий пошук, порівняльно-правовий аналіз, вирішення ситуаційних задач тощо	Опитування, тестування, виконання практичних завдань, фабули яких містяться на сторінці дисципліни в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=18033	Самостійність, правильність, повнота, рівень засвоєння навчального матеріалу, вміння використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань	10
Усього за поточний контроль				60
Підсум. семест. контроль (залік)	Вирішення ситуаційної задачі	Виконання практичного завдання	Самостійність, правильність, вміння обґрунтувати, рівень засвоєння навчального матеріалу	40
Усього				100

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси: Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Європейські пенітенціарні правила (рекомендація № 8 (2006) 2 комітету міністрів держав-учасниць). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032#Text
2. Житловий кодекс України. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 1983, Додаток до № 28, ст. 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
3. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
4. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР* (ВВР) 1984, додаток до № 51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: міжнар. док. від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
8. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
9. Конвенція про права дитини 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
10. Конвенція про права інвалідів від 20 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
11. Конвенція про статус біженців. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
12. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
13. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
14. Конституція України : прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

15. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
16. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
17. Кримінально-виконавчий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
18. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих- мігрантів та членів їх сімей від 18 грудня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203
19. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_105.
20. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
21. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
22. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Дата оновлення 14.02.2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
23. Про виконання рішень Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
24. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 29. Ст. 367.
25. Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану: Постановою Каб. Міністрів України від 13.07.2011. № 753. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2011-%D0%BF#Text>
26. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: постанова Каб. Міністрів України від 29 грудня 2021 року. № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>
27. Про Конституційний суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
28. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
29. Про Уповноваженого з прав людини. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 20, ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text>
30. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права від 10 грудня 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_i50/card6#Public6.

31. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Підручники, навчальні посібники та ін.:

1. Бурлак О. В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини : монографія / О.В. Бурлак. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2012. 212 с.
2. Войтович П. П. Інформаційні права людини: міжнародно-правовий захист : монографія / П. П. Войтович ; рец.: М. В. Савчин, Д. М. Белов. – Одеса : Гельветика, 2017. 220 с.
3. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник : у 4 кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Київ : Ін Юре, 2015.
4. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
5. Ковалів М.В., Гаврильців М.Т., Бліхар М.М. Конституційне право України: Навчальний посібник. Львів: ТОВ «Ліга-прес», 2014. 402 с.
6. Конституційне право : навч. посібник / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан [та ін.] ; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 584 с.
7. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер; ОБСС. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.
8. Конституційне право України : підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.] ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2021. 592 с.
9. **Конституційне** право України : підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.] ; за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. й допов. – Харків : Право, 2024. 672 с.
10. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с.
11. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. 218 с.
12. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
13. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
14. Паліюк В. П. Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: українське законодавство та судова практика / В. П. Паліюк. – Миколаїв : Іліон, 2010. 556 с.

15. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навч. посіб. / авт. кол.: Р. Арнольд та ін. – Київ : Юрінком Інтер, 2013. 375 с.
16. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навч. посіб. / авт. кол.: Р. Арнольд та ін. – Київ : Юрінком Інтер, 2013. 375 с.
17. Права людини та громадянське суспільство : навч. посібн. Для студ. вищих навч. закладів / Б. В. Бабін, А. В. Ковбан. – Одеса : Фенікс, 2014. 320 с.
18. Практика Європейського суду з прав людини: загальнотеоретичні дослідження : Праці Львів. лабораторії прав людини і громадянина / голов. ред. П. М. Рабінович. – Львів, 2009. 150 с.
19. Слабко С. М. Правове забезпечення та особливості реалізації прав осіб з інвалідністю. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 6. С. 44–46.
20. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. 416 с.
21. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
22. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. Міжнародний гуманітарний ун-т. Одеса, 2021. 193 с.
23. Фулей Т. І. Застосування Європейської конвенції з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні / Т. І. Фулей. – Київ : Гештальт Консалтінг Груп, 2008. 200 с.
24. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. Право України. 2010. № 2. С. 55–59.
25. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник / І. А. Шуміло. Київ: ФОП Голембовська О.О. 168 с.

Інтернет-ресурси:

1. <https://www.un.org/ru/> – офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй;
2. <https://www.un.org/en/ga/> – офіційний сайт Генеральної Асамблеї ООН;
3. <https://www.un.org/securitycouncil/> – офіційний сайт Ради безпеки ООН;
4. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Home.aspx> – офіційний сайт Ради ООН з прав людини;
5. <https://www.ohchr.org/RU/Countries/ENACARegion/Pages/UAIndex> – офіційний сайт Управління Верховного Комісара ООН;
6. <https://www.unhcr.org> – офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців;
7. <https://www.icj-cij.org> – офіційний сайт Міжнародного Суду ООН;

8. <https://www.coe.int/ru/> – офіційний сайт Ради Європи;
9. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – офіційний сайт Європейського Суду з прав людини;
10. <http://www.corteidh.or.cr> – офіційний сайт Міжамериканського суду з прав людини;
11. <http://ua.icrc.org/> – офіційний сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста в Україні;
12. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 – Загальна декларація прав людини;
13. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed19900101 – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
14. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 – Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;
15. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 – Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.
16. <https://ombudsman.gov.ua> – офіційний сайт Уповноваженого з прав людини в Україні
17. <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/42-osobysti-prava-i-svobody> - офіційний сайт Конституційного Суду України

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

✓ **Обов'язковість відвідування занять**

Відвідування всіх лекційних та практичних занять є **обов'язковим** для здобувачів вищої освіти. Систематичне відвідування занять розглядається як базова передумова успішного засвоєння навчального матеріалу та є складовою академічної дисципліни.

✓ **Активність здобувача під час заняття**

Якість участі здобувача у заняттях оцінюється за такими критеріями: виявлення зацікавленості, участь у дискусіях, аналіз правових ситуацій, виконання усних або письмових завдань у межах заняття. **Пасивна присутність на занятті не враховується як повноцінна участь** і може негативно вплинути на підсумкову оцінку за семестр.

✓ **Своєчасність виконання самостійної роботи**

Здобувачі зобов'язані виконувати завдання самостійної роботи **у встановлені строки**. Несвоєчасне подання завдань без поважних причин тягне за собою зниження оцінки. У разі об'єктивних обставин (хвороба, форс-мажор), здобувач має завчасно повідомити викладача та погодити нові строки.

✓ **Відпрацювання пропущених занять**

Пропущені заняття підлягають **обов'язковому відпрацюванню** у встановлений викладачем термін. Відпрацювання може здійснюватися у формі індивідуального усного опитування, письмової роботи, участі в додатковому практичному занятті або іншій формі, визначеній викладачем. Без відпрацювання пропущених занять здобувач не допускається до підсумкового контролю.

✓ **Обов'язковість особистої присутності на заліку/екзамені**

Особиста присутність здобувача вищої освіти на заліку або екзамені є **обов'язковою**. У разі неможливості з поважних причин (підтверджених належними документами) з'явитися на залік або

екзамен у встановлений день, здобувач зобов'язаний повідомити про це не пізніше ніж за добу до проведення форми контролю. За умови належного підтвердження причини відсутності, йому буде призначено індивідуальний день складання.

Не допускається:

- ✓ пропуск занять без поважних причин;
- ✓ запізнення на заняття;
- ✓ користування телефонами для спілкування під час лекційних та практичних занять;
- ✓ списування та академічна недоброчесність.

Політика академічної доброчесності

Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, складання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна доброчесність здобувача вищої освіти полягає у:

1. **Самостійному виконанні навчальних завдань**, контрольних, тестових, індивідуальних, а також екзаменаційних і залікових випробувань без використання заборонених джерел, сторонньої допомоги або обману;
2. **Недопущенні плагіату** — умисного чи ненавмисного привласнення чужих ідей, текстів, досліджень, результатів без належного посилання на автора/джерело;
3. **Сумлінному дотриманні вимог навчальної дисципліни**, своєчасному та якісному виконанні завдань, виявленні поваги до праці викладача та до колективної роботи під час групових занять;
4. **Використанні лише достовірної інформації та перевірених джерел**, посиланні на наукові й нормативні матеріали коректним способом згідно з академічними стандартами;
5. **Недопущенні фальсифікації результатів навчання чи досліджень**, маніпулювання з даними або створення неправдивих результатів у письмових роботах;
6. **Утриманні від отримання неправомірної вигоди, списування, змови під час оцінювання**, замовлення робіт у третіх осіб (академічного шахрайства) або надання допомоги іншим у таких діях;
7. **Повагою до інтелектуальної власності**, дотриманням авторських прав і академічних етичних норм у всіх формах навчальної діяльності;
8. **Готовністю відповідати за свої дії та визнавати допущені помилки**, сприяючи формуванню культури доброчесності в академічному середовищі.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання електронних пристроїв під час занять дозволяється виключно у навчальних цілях та з дозволу викладача.

Під час виконання заходів контролю використання електронних пристроїв заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Комунікація

Основною платформою для комунікації викладача зі здобувачами є Moodle.

Важливі повідомлення регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу.

Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти визначена у Положенні Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (URL: <https://surl.li/spnfqa>).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою: <http://surl.li/afeagu>

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://surl.lu/bcygog>

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

Права, свободи й обов'язки людини і громадянина

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>